

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: موانع و مقتضیات فردی

چنانچه انسان خود تمایلی به تعالی نداشته باشد و خواهان پذیرش سختی های سیر قوس صعود نباشد مانعی بزرگ بر سر راه تربیت خود ایجاد میکند اما اگر بخواهد برود و در مسیر کمال قدم بگذارد و خدای متعال این امکان را به همه انسان ها داده است که بتوانند متصف به صفات و کمالات الهی شوند

اگر انسان چشم خود را بگشاید و خود نگهداری میکند کسی نمیتواند او را از مسیر حق به بیراهه ببرد

در آیه ای از قرآن کریم آمده است:

و اگر شکیبایی و پرهیزگاری کنید ترفند و نیرنگ ایشان هیچ زیانی به شما نرساند

## تربیت انسان

- روش کلی تربیت چیزی جز انس و عادت دادن انسان به داشتن صفات و رفتار پسندیده و رفع علاقه نسبت به رفتار ناپسند و صفات زشت نیست. در تربیت دینی انس به خداوند از طریق عادت دادن به عبادات و بیان اهمیت و نقش عبادت و داشتن صفات نیک و زشتی گناه و صفات رزیه مهمترین عامل تربیت است
- حقیقت انسان ملکوتی است که با طی مراتب قوس نزولی در این عالم خاکی سکنی گزیده است و تربیت تنها راه دستیابی به آن حقیقت مقدس است

در این بخش چارچوب تربیتی اسلام بیان می‌شود:

#### تعریف تربیت

- تربیت یعنی اینکه انسان ویژگی‌های بالقوه خود را به فعلیت برساند و در نتیجه به منزل غایی خود (بهترین شکل ممکن خود) نزدیک شود. البته انسان این مسیر را با «اختیار» طی می‌کند.

#### هدف تربیت

- هدف غایی تعلیم و تربیت آن است که انسان از طریق شکوفایی استعدادهای فطری و عقلانی خود کامل شود، مظهر کمالات الهی گردد و به خدا نائل شود.

#### برنامه

- در نگرش رئالیسم اسلامی واقعیت وجود انسان محور اساسی برای تهیه برنامه است. واقعیت وجود انسان از بدن و نفس (ادراکات فطری، گرایش به خدا، گرایش به حقیقت، اخلاق) به زیبایی ترکیب شده است.

#### روش تربیت

- مفهوم روش در اینجا تنها به روش تدریس منحصر نمی‌شود بلکه به شیوه‌های مختلف برای رسیدن به مقصد اشاره دارد. در مورد هر قسمت از برنامه، روش‌های مختلفی مطرح است.
- در رئالیسم اسلامی از روش‌های مختلفی چون عادی، آزاد اندیشی و دانشی استفاده می‌شود.

- پس انسان باید خود بخواهد تا از زنجیر های اسارت گسسته و راه تربیت گشوده شود
- امیرمؤمنان همگان را میخواند تا خود به امر تربیت خویش همت کنند:
- ای اسیران آزاباز ایستید که گراینده دنیا را آن هنگام بیم فرا آید که بلاهای روزگار دندان به هم سایید. مردم کار تبریت خود را خود برانید و نفس خود را از عادت ها که بدان حریص است بازگردانید.
- انسان خود باید گام نخست را بردارد از اسارت طمع خویش آزاد شود و پیش از آن که به سقوط کامل کشیده شود از عادت های ناپسندی که بدان حریص است خارج شود
- چنانچه امیرمؤمنان فرموده است:
- بیشترین قربانگاه خردها به سبب جلوه کردن طمع هاست

## خواست انسان

آنکه باید پذیرای تربیت و هدایت شود خود انسان است و مادام  
که انسان نخواهد از اسارت آزاد شود و بخواهد در غفلت  
بماند، ذکر، موعظه، نصیحت و انداز او را از غفلت خارج نمیکند.  
به بیان امیرمؤمنان:  
میان شما و موعظت پرده ای است از غفلت

- انسان آزاده دل از دنیای درون می برو و به حق رو میکند و راه کمال را به درستی طی میکند اما آن که همه چیز را در خدمت نفسانیت خویش می خواهد آن که خود را در عالم مستقل میبیند و به حق پشت میکند تربیت حقیقی را نمی پذیرد

• انسانی که نمی خواهد صعود کند انسانی که دنیا را برگزیده است و قصدی جز تباهاگری ندارد، به خود وا گذاشته میشود و از مقصد دور و دورتر می گردد. در این حال است که انسان به دست خود سختترین موانع را در راه تربیت خود ایجاد میکند امیرمؤمنان میفرماید:

• از دشمن ترین مردمان نزد خدا بنده ای است که خدا او را به خود واگذارد از راه درست خارج گردد و بی رهنما گام بردارد. اگر به کار دنیایش خوانند، چست باشد و اگر به کار آخرتش خوانند، تنبل و سست باشد. گویی آنچه برای آن کار کند بر او بایسته است و آنچه در آن سستی ورزد از او ناخواسته است.

- برترین مقتضی آن است که انسان به این معرفت نائل آید؛ خود را بشناسد و به ارزش ها و قدر خویش پی ببرد، و بزرگترین مانع آن است که انسان از این معرفت کلیدی و راهگشای محروم ماند چه نیکو فرموده است امیرمؤمنان:
- عالم کسی است که قدر خود را بشناسد و در نادانی انسان همین بس که قدر خویش را نشناسد

